

1898. július 19. Budapesti híradások...

SZERKESZTŐSÉG: BUDAPEST, IV. PÁPNÓVELDE-UTCA 8. Telefon száma 55-88.

EGYETÉRTÉS

Csávolszky Lajos tulajdonos és felelős szerkesztő.

Kossuth Ferencz főmunkatár.

KIADÓHIVATAL: BUDAPEST, IV. PÁPNÓVELDE-UTCA 8. Telefon száma 51-66.

Az aradi sikkasztás.

Arad városát ugyancsak szomorú nevezettséghez juttatták az ott végbement sikkasztások. Bács Nándor és Krivány János viselt dolgai olybá tűnnek fel előttünk, mint rettenetesen hü korfésztések, melyeknek sötét színei nagyon is megdöbbentő hatást tesznek.

gus azonban ő volt; a szeretetreméltó Krivány János, a ki pompásan ismerte az emberek, meg a társadalmat, s tudta azt, hogy a szegény ember komisz ember, a gazdag ember arany-ember.

A politikai helyzet Ausztriában.

Konferenciákban és újabb konferenciákban, félig sejtetett, azután ismét meghajdított konjekturákban áll az osztrák politikai élet.

A parlamenti pártoknak a miniszterelnökkel való kötelezettségnélküli tanácskozásai be fogják történi ezt a hetet is. Holnap a katolikus néppárt van soron, melynek tagjai közül dr. Fuhs, báró Dypauli, dr. Ebenholz és Karlon fognak megjelenni a miniszterelnökkel.

A mi különben a kormány a nyelvkérdés megoldására irányuló tervezetét illeti, erre nézve a következő részleteket közli: Már a német partvezérek konferenciájában, épp úgy, mint a cseh alkotmányhi nagybírtokosok tanácskozásában különösen szerelmesen mondták, hogy Prága, a kormány tervezete értelmében, teljesen cseh kerülmények tekintetében, teljesen cseh nem mondja ki ezt világosan; de van e tervezetnek egy pontja, mely azt mondja, hogy önálló státumú városokban az autonóm hatóságok ügyviteli nyelve mervad az állami hivatalokra is.

A kormányon kívül tanácskozik az ifjúság-párt is. A párt végrehajtó-bizottsága e hónap 15-én tartott tanácskozásában elhatározta, hogy a nyelvkérdés ügyében memorandumot terjessz a kormányhoz. A nyilvánosságra került hírek szerint a memorandumban az ifjúságok kijelentik, hogy a csehnek nem hajlandók több engedelmre és nem engedik, hogy abból, a mi eddig megadtak nekik, bármi is elvéssék.

A cseh sajtó, abbéli félelmében, hogy a kormány eláborultatja mégis revizionát vehetik alá, folyton arra biztatja az osztrák miniszterelnököt, hogy lépjen fel erélyesen a németek ellen s ne tartozkodjék az államesinytől. A Politik arra hívja fel gróf Thun-t, hogy vágja ketté a csomót, a Navodini Listy pedig egy táviratot közöl, melyben, miután a helyzetet szerfelt kritikusknak mondja, kijelenti, hogy a kormánynak tudnia kell és tudja is, hogy az összes ellenzéki német pártok ellene vannak. Nincs kétség, hogy a csehországi német nagybírtokosok publikációja a helyzetet nagyon elmeresítette, úgy hogy ez ma insgesebb és komolyabb, mint bármikor az utóbbi években volt.

oly fokra emelte, hogy tovább már nem mehet. A helyzet roppant ki van elesedve. A válságnak, melynél nagyobb még nem állt elő, a mióta alkotmányos élet van Ausztriában, talán siettetni a megoldását, ha a német nemesség egyesül a radikálisokkal. Nincs kildetés nyugodt hetekre, sőt ellenkezőleg, nagyon mozgalmas és talán az egész államra elhatározó fontosságu napok vannak a küszöbön.

A vám-parlament.

Ma volt az autonóm magyar vámtarifá ügyében egybehívott szaktanácskozmányunk negyedik napja. Az anket tagjai ma már nagyon gyor számban jelennek meg, bár szónok volt még bőven, de hallgatóság alig. Ma nem voltak ugyan ugynevezett nagyszabású beszédek, azért a mai tanácskozás is nagyon érdekes volt és azokból a nyilatkozatokból, melyeket ma hallottunk, örvendő tapasztaltuk, hogy azoknak többsége az önálló vámtarület mellett szállott síkra. De meg azoknak a beszédeiből is, a kik a közös vámtarület hívei, hiányzott az a kishitűség, az a félelem, mely az előző napok egyes szónokainak beszédén átvonult. Ma meg ezeknek a tagoknak a beszédein is bátorság és határozottság vonult végig. Kijelentették, hogy arra az esetre, ha a viszonyok úgy alakulnának, hogy a gazdasági különválás bekövetkeznék, biznak a magyar nép öserejében és abban, hogy az avval járó megrázkódtatást nagyobb baj nélkül fogjuk elviselni.

Ez mindenesetre örvendetes eredménye a mai tanácskozásnak. Csak az első szónok, egy fővárosi malomigazgató olvasott fel egy beszédet, melynek folyamán annak a meggyőződésnek adott kifejezést, hogy a vámszövetéség minden áron, akár véglegesen, akár ideiglenesen, meg a Nothparagraf alapján is meg kell kötni. Az anket tagjai azonban esöndes derűteléssel tértek e felett napirendre. A következő szónok dr. Mandello Gyula közgazdasági író volt, a ki örömmel üdvözölte az anketét mint első lépést egy önálló magyar kereskedelmi politika inaugurálásához. Magvas fejtegetéseinek folyamán főleg az ipar, szaktanácskozmányok és egy helyes szociálpolitika mellett tört lándzsát, melyek szerinte az önálló vámtarület és az iparfejlesztés előfeltételei. Beszéde végén utalt arra, hogy 1850-ig önálló volt a magyar vámtarület, csak hogy az osztrák érdekeket szolgálta. Reméli és kívánja, hogy a most megalkotandó önálló vámtarület tisztán a magyar közgazdasági érdeket fogja szolgálni és virágzóvá fogja tenni a magyar mezőgazdaságot, ipart és kereskedelmet.

Rubinek Gyula az országos magyar gazdasági egyesület ügyvezető titkára érdekes nyilatkozattal kezdte. Az agrár szónokok eddigi nyilatkozatait, különösen gróf Dessewffy Aurélt, alaposan félreértették. Ugy tüntették fel ezeknek a nyilatkozatoknak az értelmét, mintha a gazdák félnének az önálló vámtarulettől. Ez nem áll. Nem az önálló vámtarulettől félnek, hanem a vámháborúttól. Ettől is csak addig, a meddig azt becsülettel el lehet kerülni. De azért neki is, a gazdáknek is az a véleménye, a mi egyáltalában minden magyar embernek, hogy Magyarországi erői csak a gazdasági különválás útján fejlődhetnek igazán. Majd az agrárvámok szükségességét fejtegette és a maximális és minimális tarifarendszer hívének vallotta magát.

Bernát István szintén az agrárvámok szükségessége mellett érvelt és Komjáthyval polemizálva

kijelenti, hogy a magyar mezőgazdaság nincs abban a helyzetben, hogy az ipar támogatására áldozatokat hozhasson.

Bedő Albert volt földmívelésügyi államtitkár szigorúan szakszerű beszédet mondott. Érdekes és tanulságos fejtegetéseit alant szöszörint közöljük. Beszéde végén kijelentette, hogy ha a földmívelés megfelelő támogatásban részesül az állam részéről, akkor nincs mit félünk a külön vámtarulettől.

László Pál az önálló vámtarület híve és a földmívelésügyi érdekek védelmének szükségét hangsúlyozta.

Deil Jenő szónoki vervelel előadott szép beszédben száll síkra az önálló vámtarület mellett. Keserű gúnyval emlékszik meg azoknak az előkelő államférfiaknak kishitűségéről, a kik félnek az önálló berendezkedéstől. Ezeknek a beszédei nagy örömet és lelkesedést kellettek Ausztriában. Sőt ezeknek eseteteli az osztrák ipar terülgeliasását és a magyar ipar elnyomását Magyarországon, a mi nemcsak a közös vámtarület, hanem a rossz közgazdasági politika is elősegíti. A kispárt az osztrák ipar egészen tönkreteszti. Hiába készíti a magyar iparos jó cipőt, jó ruhát, ha ott van szomszédában a bécsi gyár olcsó vásári portékával felt rakta. Utal arra az oktan tarifapolitikára, mely a nyers vasérc kivételét Ausztriába előesőíti és annak az a következtése, hogy a magyar vasművek saját kerületükben is alig tudnak versenyezni az osztrák vasművekkel.

Deutschi József a közös vámtarület híve. Nagy elentmondást kéltett, a mikor a kartelleket védelmezte. Érdekesek voltak azok a fejtegetései, a melyekben rámutatott arra, hogy mennyi a tenni-való a szakképzettség fejlesztésére az ipar, mint a mezőgazdaság terén.

Smalovszky Valér az önálló vámtarület hívének mondotta magát. Azoknak, a kik annyira félnek a lövöldözéstől, azt feleli, hogy az osztrákok kezdek a lövöldözést, tehát rajtunk a sor visszavölvöldözni.

Ezután az elnökli miniszter délutánra halasztotta a tanácskozást.

A délutáni tanácskozmányon Bossányi Endre volt az első szónok, a ki mesének mondta azt az állítást, hogy az önálló vámtarület esetében a magyar mezőgazdaság elpusztul. Kimutatta, hogy a mezőgazdaságra és a mezőgazdasági iparra is milyen súlylár nehezedik Ausztria szűkkelbű politikája. A mezőgazdasági szeszipart tönkretette, a szarvasmarhakivitelt a legképtelenebb zaklatásokkal akadályozta. A magyar iparnak jajsza pedig akkor a legkialtób, a mikor az osztrák iparral kell versenyeznie.

Császár Jenő a szabadkereskedelem híve és óva int a túlságos gabonavámoktól. A husvámok emelését is abszurdnak tartja, mert hogy lehet ipart teremteni, ha a munkások élelmézését megdrágítjuk. Az angol faj azért oly szivós, erős és hatalmas, mert sok húst fogyaszt. Hátfővárosiánuosokat akarnak a munkásokból csinálni. Majd az örüsi forgalmat védelmezni és igazságtalannak mondja, hogy a malmoktól azt követelik, hogy 100 kiló búzából 100 kiló lisztet csináljanak. Végül arra kéri a kormányt, hogy vagy csináljon közös vámtarületet vagy külön vámtarületet, de ennek a bizonytalanságnak vessen véget, mert ez megbánlítja az egész közgazdasági életet.

A leghosszabb vasut.

Saját tudósítónktól.

Páris, július 15. Összes lapjaink fölemlítik, hogy a nemzetközi hálókoosi-társaság legközelebbi nyeres kéjvonatot rendelkeztet a sziberiai vasuton, a melynek végpontja egyelőre Irkutsk lesz.

Kéjvonat Sziberia! Rövid néhány esztendeje, mikor az orosz kormány feltűnés nélkül építteti kezdte ezt a vasutat, a mely 1904-ben össze fogja kötni az Atlanti-Oceánt a Csendes-tengerrel, senki sem hitte volna, hogy a regényírók által annyiszor szerepeltetett ebbe a roppant országba, a mely egy harmadrésznél nagyobb, mint egész Európa és a melyről mi csak borzalommal szoktunk megemlékezni eddig, valaha még kéjrájándulásokkal rendezzenek!

A nemzetközi hálókoosi-társaság azt hiszi, hogy az új vasut épen az újság ingerénél, továbbá a nyújtandó nagy kényelemnek és az ismeretlen városoknál fogva nagyszámu utast fog arra csábítani, hogy szabad idejüket a Sziberia utazására fordítsák. Egész sereg európaiak és amerikaiak képzeltetere fog hatni az a gondolat, hogy sőtahajózásra induljanak a Volgán, meglátogassák az aranybányákat s vadászassanak és halászzanak Sziberiaiban, a melynek oly rossz a híre, de a melyt alig ismer a művelt világ s a melyt az oroszok Sziбирi zolotie duó (aranyos Sziberia) néven neveznek.

A sziberiai vasut Pétervárt Vladivostokkal fogja összekötni és csaknem 7600 km. hosszú lesz, a mi azt jelenti, hogy a moszkovita, a ki majdan Sziberiaira rándul vadászatra, vagy egy hétig fog a vonaton ülni, mielőtt kiszállhat. Az egész vasut 1904-re lesz kész és valami 1400 millió rubelbe fog kerülni.

Persze, hogy a vasutársaság vérmesen remél, mikor azt hiszi, hogy mindenki meg fogja ragadni az alkalmat erre a tanulmányútra, de azért tagadhatatlan, hogy az új vasut a polgárosodásnak örüsi hasznára fog válni és rengeteg területet nyit meg különösen a munka híján lévő, de vagyonra sovár embereknek.

Még ma is úgy tanítják az iskolákban, hogy Sziberia termékenyen sivatag, a melyben még nyár

közepén is elkel a bunda, pedig mindez csak az északi vidékekre áll, míg Sziberia déli részének éghajlata körülbelül Németországának felel meg. Azonkívül Sziberia nem is ország, csak ismeretlen és műveletlen, a mi könnyű megérteni, ha elgondolja az ember, hogy 12 és fél millió négyzetkilométer területen nem egészen 5 millió ember lakik — holott a 380 millió lakosú Európa nem nagyobb 9 millió négyzetkilométernél.

Sziberia az oroszok a prémerkeskedés révén ismerték meg s Tobolszk és Tomsk már a 16. században Oroszország volt, míg Kelet-Sziberia a 17. században kebelezték be. 1858-ban az Amur vidékét, 1875-ben pedig Szachalin foglalta el Oroszország, a mely egész ázsiai bírtokait eleinte csak arra használta, hogy száműzöttekkel népesítse be, a kiket részben a bányákban kényszermunkára fogott, részben letelepített.

A lengyel szabadságharcok idején egész Európa rokonszenve kísérte a doportáltak száz-ezreinek roppant szenvedéseit, ma azonban a viszonyok nagyon megváltoztak. A letelepített száműzöttek gyermekei legközelebb sem sajátlatra mentők. Nemcsak beenyugodtak sorsukba, de éppenséggel hazájuknak tekintik az Uralon túli földet és nem oroszoknak, hanem sziberiaikoknak vallják magukat. Annira megy ez a szeparatista érzés, hogy határozott ellenszenvvel fogadják az önkényt bevándorlókat, a kiket jöttmeneknek tekintenek, s az orosz kormány közegeinek sokszor akad dolguk, hogy a települöket megvédjék a beenszűzöttek rossz akaratától. A bevándorlás, tekintettel Sziberia örüsi nagyságára, nem mondható valami nagyknak. Az utolsó néhány év alatt alig negyed millió orosz paraszt vándorolt be, pedig a kormány minden eszközzel előmozdítja a letelepítést. S ennél a gyarmatosításnál, a mely teljes sikerrel kecsegtet, csak sajnálattal gondolhatnak a francziák a saját gyarmatosításukra.

Algériát, ezt a paradísiot vagy hatvan éve szerették meg, milliárdokat költöttek rá s az eredmény az, hogy alig 300 ezer franczia települt le ott és ezek sem képesek semmire sem menni, száműzötteknek tekintik ötlétüket és nem bírnak sehogy sem fejlődni a franczia központi közigazgatás szemel, sőt gondolat nélkül járnának. Ha Algéria nem lenne

olyan közel, bizonyára elvesztették volna már a francziák, a mint elvesztették Indiát, Canadát és többi gyarmataikat s a mint Spanyolország is képtelen volt megtartani tengerentúli bírtokait. Nagy tanúság rejlik ebben a tényben. Az a szomorú igazság, hogy a latin fajok, a legmesteribb gyarmatosítónak, Rómának utódjai, merőben képtelenek gyarmatosítani.

Oroszország egészen más ebben a tekintetben. Baye báró, legkittünbbs ethnográfusaink egyike, minap tartott felolvasásban művészi tőkéllyel állította szemünk elé a fehér cseh országot, a melyben az állam ipart, kereskedelmet, földmívelést, művészetet és mindent, a mi a haladáshoz tartozik, teljes erejéből előmozdit és ennek ellenében csak azt követeli, hogy alattvalói ne politikáljanak. Oroszországban a kormány gondoskodik mindenről s így a sziberiai települőköl is. Ázsiai Oroszország területe ismeretes a kormány előtt s így a kivándorlókat mindig olyan helyre telepítik le, a melynek éghajlata és földje megfelelnek a paraszt által elhagyott szőlőföld éghajlatának és földjének. A sziberiai vasutat ma különösen arra használják, hogy Oroszországból települöket szállítsanak Ázsiaiba, természetesen államköltségen. A mint egy ilyen csoport kivándorló megerkezik, a vasutnál kész ingyenes ebéd várja és nyomban megerkezik a kormányzó, hogy meggyőződjék arról, vajjon minden rendben van-e és nincs-e valami baj. S ezt a kormányzó soha sem halasztja el, akár ebédnél ül, akár fektetve már, a mikor a vonat megerkezik, ott van, hogy fogadjá leendő vendégeit. Bezzeg egy franczia kormányzóknak ugyan nem jutna eszébe így feláldozni kényelmét parasztokért!

Tavaly Oroszország 3 millió rubelt költött a telepítésre, helyesebben a kivándorlókat élelmészére és gyógyítására. A mint egy csoport megerkezik, a kijelölt helyen átadják nekik földjeiket s házhelyeiket. Negyven, egész kétszáz családot számitanak egy falura s az első épület, a melyet fölemelnek, a sütökemence, hogy kényerül legyen. Azután egymásután építenek sárból és agyagból a szabályos négyzetüglét házak, a melyek, ha erdő is van a közelben, már tavázzal bírnak. Némelyik faluban a posta és táviró még egy-egy régi waggonban van ugyan,

de a legtöbb közleget mindjárt meglehetősen kényelemmel rendelkezik be s a vasutról is látni lehet a vendéglöket, a hol a nemzeti zakuski és kulabnyival, vékony tésztaiban sült, apróra vágott hússal kínálják az éhezőt. A vasut két oldalán a házak előtt csinos kertek nyulnak el s az állomások roppant edény áll ezzel a felirattal: kikapok hez plantna (ingyenes forró víz). Csak egy csipet tea meg egy pohár kell és az az utas, a nélküli, hogy zsebébe kellene nyulnia, miután eldortott egy csapot, felüld a párolgó italtól. Ezek a vad szokások a művelt nemzeteknél merőben ismeretlenek.

A sziberiai vasut valóban olyan szerepet fog betölteni, a milyen szerepe volt az északamerikai pacific-vasutnak. Természetesen Oroszországnak hadászati szempontból is szüksége van rá, hogy egyik végétől a másikig könnyű és gyors közlekedése legyen, de a vasut förendeltetése még csak a polgárosodás szolgálata lesz. Talán csak Angliának van kifogása az örüsi mű ellen, de egyelőre Anglia is hallgat. Az oroszokat általában azzal gyanasítják, hogy India ellen törnek s hogy ez a vasut is csak arra való, hogy kiinduló pontja legyen egy Kínán keresztülvezetendő másik vasutnak, a mely Barma felől közelítené meg a brü gyarmatokat. Nyugat felé, Turkesztánon át már ugys eléggé megközelítették Indiát.

Nagy kérdés, hogy Sziberia ösi lakosságára milyen hatása lesz a vasutnak. Azok a vad törzsek, a melyek az Ob, Jenisej és Léna középső folyóinak vidékén tartózkodnak és általában nomád életet folytatnak, valószínűleg épen úgy elpusztulnak az európai bevándorlás folytán, mint Amerika öslakói, a kik tiszta, keveretlen fajokban ma már alig találhatók fel. Ugyanígy nyomja a fehér ember a némes arabokat pedig a Földközi tenger partjairól mind lejjebb délnek, s ha majd az északi és déli európai gyarmatosítók összeérnek a Szudánban és Kongo vidékén, valószínűleg kipusztul a néger és az arabs Afrikából. A legújabb tapasztalatok szerint a sziberiai öslakók nem élensegei a bevándorlóknak, sőt szívesebben érintkeznek velük, mint az egykori száműzöttek utódjaival, a kik városokban minden újonnan érkezőt gyanus szemmel néznek s a ki-

